

Kruunupyyn kunnan suunnitelma Pietarsaaren seudun ilmastostrategian toteuttamiseksi vuonna 2025

Sisältäen toimenpiteiden seuranta vuonna 2024

Kunnanhallituksen hyväksymä 3.3.2025 § 36

Sisällysluettelo

1 Johdanto	2
2 Tavoite ja tavoitteiden asettaminen	3
3 Osastokohtaiset toimenpiteet	5
3.1 Yleinen toimiala.....	5
3.1.1 Yleinen toimisto.....	5
3.1.2 Vapaa-aikatoimisto	8
3.1.3 Kirjasto	10
3.1.4 Kansalaisopisto	11
3.1.5 Taloustoimisto	12
3.2 Sivistyssektori.....	14
3.3 Tekninen toimiala.....	18
3.3.1 Tekninen toimisto.....	18
3.3.2 Rakennusvalvonta	23
3.3.3 Ympäristökanslia	24
4 Ilmastotietoisia toimenpiteitä, joita jo tehdään	27
5 Vuosikello vuodelle 2024 tavoitteiden seurannalla	30
6 Vuosikello vuodelle 2025 asetetuilla tavoitteilla.....	32
7 Toimenpiteiden seuranta ja arviointi	35

1 Johdanto

Vuoden 2024 aikana Kruunupyyn kunta on jatkanut kestävästä liikkuvuudesta edistämistä eri aloitteiden kautta, erityisesti keskittyen pyöräilyyn. Pirteästi pyöräillen -hankkeen kautta asukkaat ja työntekijät saivat mahdollisuuden lainata maastomallisia sähköpyöriä, mikä on lisännyt pyöräilyn käyttöä ja aiheuttanut positiivisia asennemuutoksia. Kunta on myös julkaissut pyöräilyesitteen, joka tuo esiin luonnonkauniit pyöräilyreitit kaikissa kolmessa kunnan osassa, mikä kannustaa entisestään aktiiviseen ja kestävästi liikkumiseen. Tähän mennessä peräti 5 % kunnan asukkaista on lainannut kunnan sähköpyöriä.

Osana vihreän siirtymän ja yhteiskunnan muutoksen toteuttamista kunnanvaltuusto, valtuuston puheenjohtajisto ja viranhaltijat vierailivat Skellefteåssa toukokuussa 2024. Arctial-yhtiö julkisti joulukuussa 2024 suunnitelmansa mahdollisesti rakentaa vähähiilisen alumiinin tuotantolaitoksen Kruunupyyn ja Kokkolan uudelle teollisuusalueelle Kruunuporttiin. Tämä tekee näistä teemoista todennäköisesti entistä ajankohtaisempia ja tarpeellisempia tulevaisuudessa.

Voidaan todeta, että suunnitellut tavoitteet ovat olleet realistisia ja suurin osa vuodelle 2024 suunnitelluista tavoitteista on saavutettu: Yhteensä vuodelle 2024 määritellyistä 78 tavoitteesta 75 on saavutettu kokonaan tai osittain. Samanaikaisesti sekä lyhyen että pitkän aikavälin tavoitteiden asettaminen on tukenut budjettityötä, koska yksittäisten toimenpiteiden arvioitujen vaikutukset on voitu ottaa huomioon toimenpiteiden priorisoinnissa.

Tähän raporttiin sisältyy sekä toimenpiteiden toteuttamissuunnitelma vuodelle 2025 että seuranta tehtyjen toimenpiteiden ja vuodelle 2024 asetettujen tavoitteiden osalta. Vuodelle 2025 suunnitellut toimenpiteet löytyvät tämän raportin lopusta vuosikellon muodossa.

2 Tavoite ja tavoitteiden asettaminen

Kunnan tavoitteet rakentuvat SMART Goals -tavoitteisiin:

S = specific	Mitä haluamme tarkalleen saavuttaa?
M = measurable	Miten tiedämme onnistuneemme?
A = accepted	Onko tavoite saavutettavissa ja realistinen?
R = relevant	Millä tavalla autamme kuntaa?
T = time-bound	Koska tavoitteen tulee olla saavutettu?

Smart Goals –tavoitteemme otetaan huomioon Pietarsaaren seudun mallissa (katso seuraava taulukko). Tässä suunnitelmassa taulukkoa on tosin muokattua siten, että *Vastuussa oleva osapuoli* –sarake puuttuu – sen sijaan tehdään osastokohtaiset taulukot toimenpiteistä, joista kyseessä oleva osasto vastaa.

Tavoite	Vastuussa oleva osapuoli	Mittari	Toteutus	Arvioitu vaikutus
SMART-tavoitteiden asettaminen (katso yllä)	Osasto	Määrä (yksikköä kohden) tai kyllä/ei -väite	Vuosi tai vuosiväli, esim. 2022 tai 2022–2025	1, 2 tai 3 tähte:

Tavoite-malli lainattu Pietarsaaren seudun strategiasta *Ilmastotietoisia yhdessä*.

Arvioitu teho mitataan tähdissä, jotka vastaavat sitä vaikutusta, joka toimenpiteellä olisi kyseessä olevaan osastoon – ei suhteessa muihin osastoihin. Kolme tähteä tarkoittaa, että toimenpiteellä on suuri vaikutus osaston ilmastoalanjäljen vähenemiseen, kun taas yksi tähti tarkoittaa pientä vaikutusta vähenemiseen. Ajatuksena on, että tähdet toimivat toimenpiteiden tukena, joita osaston tulee priorisoida.

Toteutus ilmoitetaan joko vuosina tai vuosivälinä. Molemmissa tapauksissa edellytetään kuitenkin, että tavoite on edelleen saavutettu 2030 – vaikka toteutus olisi esim. 2025 tai 2022–2025. Toisin

sanoen: jos toimenpiteenä on esimerkiksi järjestää vuosittainen tapahtuma tietyn aiheen parissa ja toimenpiteen toteutus on 2022–2025 tulee tapahtuma järjestää vuosittain myös 2026–2030.

Nykyiset ehdotukset tavoitteiden asettamiseksi on työstetty tiiviissä yhteistyössä kaikkien osastojen kesken. Pyrimme siihen, että kaikki osastot ovat osallisia ja osallistuvat suunnitelman ilmastotoimenpiteiden toteuttamiseen: tämä, jotta voidaan varmistua siitä, että toimenpiteet ovat realistisia ja, että ne varmasti toteutetaan.

3 Osastokohtaiset toimenpiteet

Seuraavaksi esitellään ne toimenpiteet, joihin Kruunupyyn kunta ryhtyy saavuttaakseen Pietarsaaren seudun yhteisen ilmastostrategian tavoitteet. Toimenpiteet esitellään osastokohtaisesti sen osaston alla, joka vastaa luetelluista toimenpiteistä kunnassa. Niillä toimialoilla, jotka on jaettu useampaan osastoon, toimenpiteet on jaettu erillisiin taulukkoihin sen osaston mukaan, joka vastaa toimenpiteistä.

3.1 Yleinen toimiala

Yleinen toimiala käsittää yleisen toimiston, taloustoimiston, vapaa-aikatoimiston, kirjaston ja kansalaisopiston. Nämä tehtäväalueet pyrkivät kaikki kehittämään kuntaa elinvoimaiseksi ja palveluhenkiseksi, jolla on toimiva peruspalvelu koko kunnan alueella ja monipuolinen elinkeinoelämä. Kunnan asukkaille annetaan palvelua tehokkaasti ja taloudellisesti.

Yleisellä toimialalla työskentelemme vähentääksemme ilmastojalanjälkeä vähentämällä paperin käyttöä tuntuvasti.

3.1.1 Yleinen toimisto

Yleinen toimisto vastaa siitä, että kunnan toiminta ja hallinto tehdään asianmukaisesti ja hallituksen tavoitteiden mukaan. Antaa kunnan asukkaille tarvittavan tiedon ja palvelun huomioiden kunnan kaksikielisyyden.

Yleisen toimiston suurin panostus ilmastojalanjäljen vähentämiseen on vähentää tuntuvasti paperin käyttöä ja pitää täysin paperittomia kokouksia.

Tavoite	Mittari	Toteutus	Arvioitu vaikutus	Vuoden 2024 toimenpiteiden seuranta	
Erillinen jäteastia muoville otetaan käyttöön Kunnantalolla.	Jäteastia käytössä: kyllä/ei	2022	★		Muoviastia infokyltillä edelleen käytössä.
Työntekijöille järjestetään kimppakyytikampanja.	Kampanja toteutettu: kyllä/ei	2022	★		Kimppakyytikampanjoita on toteutettu vuosina 2022 ja 2023. Kimppakyyti-palvelun passiivisuuden vuoksi vuonna 2024 panostettiin sen sijaan pyöräilyn edistämistoimiin. Edistääkseen kimppakyytejä vuonna 2025 kunta voisi käyttää uutta Commu-sovellusta (sovellus otetaan käyttöön vuonna 2025).
Sähköiset allekirjoitukset otetaan käyttöön TWebissä vähentääksemme paperinkulutusta.	Sähköinen allekirjoitus käytössä: kyllä/ei	2022	★★		Sähköiset allekirjoitukset on otettu käyttöön ja niitä käytetään jatkossakin.
Paperittomat kokoukset: Säästääksemme paperia ja tulostuskustannuksia esityslistoja tai pöytäkirjoja ei tulosteta eikä lähetetä.	Postitse lähetettyjä esityslistoja ja pöytäkirjoja: kyllä/ei	2022–	★★★		Esityslistoja tai pöytäkirjoja ei ole lähetetty postitse vuoden 2022 jälkeen.
Nuorisovaltuusto ja vanhusneuvosto ottaa käyttöön sähköiset allekirjoitukset.	Sähköinen allekirjoitus käytössä: kyllä/ei	2023	★		Nykyään kaikkien elinten pöytäkirjat allekirjoitetaan vain sähköisesti.
Keskusvaalilautakunnan, Alavetelin kunnanosanlautakunta, Teerijärven kunnanosanlautakunta ja yhteistyötoimikunnan pöytäkirjat allekirjoitetaan sähköisesti.	Sähköinen allekirjoitus käytössä: kyllä/ei	2024	★		Nykyään kaikkien elinten pöytäkirjat allekirjoitetaan vain sähköisesti.

Kunta tukee työntekijöitään pyörän hankinnassa.	Mahdollisuus tukeen: kyllä/ei	2023–2025	★		Vuosina 2023 ja 2024 kunta subventoi yhteensä 15 pyörää, mikä vastaa pyöriä 6 %:lle henkilöstöstä.
Jäljelle jäänyt ruoka myydään tai annetaan koulujen/päiväkotien henkilöstölle.	Mahdollisuus jäljelle jääneen ruoan myyntiin: kyllä/ei	2025–2030	★ ★		Ylijäämäruoan myynti aloitettiin jo vuonna 2023 ja se kuuluu edelleen osaksi kunnan ruoka- ja siivoushankinta.
Korkeat vaatimukset vastuullisuudesta ja kestävydestä ovat osuutta puhtaanapito- ja ruokapalveluhankintaa.	Kuvaus vastuullisuutta ja kestävyttä edistävistä toimista	2024	★ ★ ★		Vastuullinen ruoka- ja siivouspalvelujen hankinta toteutettiin. Hankintaan sisältyi esimerkiksi vaatimuksia ympäristömerkinnöistä, lähiruoasta, osittain fossiilittomista kuljetuksista sekä työllistämisaatimus.
Arkistointi digitalisoidaan kokonaan tai osittain laissa määrätellyn mukaisesti paperinkulutuksen vähentämiseksi.	Sähköisten arkistointipalveluiden käyttö: kyllä/ei	2030	★ ★ ★	Ei ole vuoden 2024 tavoite Rakennuskanslia otti käyttöön sähköisen arkistoinnin Lupapiste-palvelussa vuonna 2023.	
Vuodelle 2025 lisätyt tavoitteet:					
Sisäisissä kokouksissa tarjoillaan kasvisruokaa.	Kasvisruoka tarjottu: kyllä/ei	2025–	★	Ei ole vuoden 2024 tavoite	
Hankintadirektiivejä päivitetään ja kestävyys sisältyy kunnan hankintojen tavoitteisiin.	Hankintadirektiivit hyväksytään valtuustossa: kyllä/ei Kestävyys sisältyy tavoitteisiin: kyllä/ei	2025	★ ★ ★	Ei ole vuoden 2024 tavoite	

3.1.2 Vapaa-aikatoimisto

Vapaa-aikatoimisto vastaa nuoriso-, kulttuuri-, liikunta- ja hyvinvointityöstä kunnassa. Vapaa-aikatoimisto työskentelee yhdessä kirjaston, kansalaisopiston ja kolmannen sektorin kanssa luodakseen monipuolisen ja merkityksellisen vapaa-ajan, joka tuo terveyttä ja hyvinvointia kuntalaisille.

Vapaa-aikatoimisto työskentelee ilmaston ja kestävän ajattelun parissa tuomalla säännöllisesti esille kestävyiden teemaa konkreettisella tavalla sosiaalisessa mediassa ja erilaisten tapahtumien kautta. Vapaa-aikatoimisto kannustaa myös kiertotalouteen sekä kävelyyn ja pyöräilyyn, kun se on mahdollista sen sijaan, että käyttäisi esim. autoa.

Tavoite	Mittari	Toteutus	Arvioitu vaikutus	Vuoden 2024 toimenpiteiden seuranta	
Sisältöä sosiaaliseen mediaan, jossa sekä yksityisiä että kunnallisia kirjanvaihtohyllyjä /-laatikoita markkinoidaan.	Julkaistujen sisältöjen määrä	2022–	★		Kirjanvaihtohyllyjä/-laatikoita mainostetaan vuosittain kunnan sosiaalisessa mediassa.
Kolme julkaisua kunnan sosiaalisessa mediassa aiheesta kestävä kehitys (kestävän kehityksen – viikon aikana).	Julkaistujen sisältöjen määrä	2022–	★		Vuoden 2024 kestävän kehityksen viikolla asukkaita haastettiin muun muassa nimeämään ehdokkaita vuoden kestävän kehityksen palkinnon jakamista varten.
Huomioidaan vuosittain kestävän kehityksen – viikko esimerkiksi tapahtumalla, kilpailuilla tai muulla yleisellä ohjelmalla.	Kestävän kehityksen – viikko huomioitu: kyllä/ei	2022–	★		Vuoden 2024 kestävän kehityksen viikolla järjestettiin luentoja kestävästä kehityksestä ja kodin siivouksesta. Lisäksi Ådalenin koulu ja lukio järjestivät vaatteiden vaihtopäiviä.

Kannustaminen kiertotalouteen ostamalla vähintään yhden uuden välineen kirjastoon lainattavaksi sekä seurata tilastoa välineen lainauksesta.	Ostettujen välineiden määrä ja välineiden lainausmäärä	2022–	★ ★		Vuoden lopussa hankittiin kolme sähköpyörää, useita erilaisia soittimia, lämpökamera ja maastorollaattori lainattavaksi kirjastossa. Vuoden aikana sähköpyörät, retki-keittiöt ja frisbeet olivat kirjaston asiakkaiden eniten lainaamia esineitä.
Luontopolkujen kunnossapidon tukeminen järjestämällä vuosittain tapaamisia luonto-polkuaktiivien kanssa, jakamalla tukia sekä ilmaisia opasteita.	Tapaamisten määrä, jaettu tukisumma sekä opasteiden jako: kyllä/ei	2022–	★ ★		Yksi tapaaminen järjestettiin myös 2024, mutta peruttiin vähäisen ilmoittautumisen takia. Avustuksia ja opasteita jaettiin.
Vuoden työmatkapyöräilijä –palkinnon jako.	Palkinto jaettu: kyllä/ei	2022–	★ ★		Palkinto jaettiin 2024 <i>Pirteästi pyöräillen</i> -hankkeen yhteydessä.
Järjestetään roskien-keräystalko nuorisovaltuuston kanssa.	Talko toteutettu: kyllä/ei	2022	★ ★ ★		Talko järjestettiin myös vuonna 2023 ja järjestetään jatkossakin.
Järjestetään vuosittain pyöräilykampanja kunnan henkilöstölle, kuntalaisille ja koululaisille yhdessä sivistyssektorin kanssa kannustaakseen kestävämpään liikennemuotoon.	Toteutettujen kampanjoiden määrä	2022–2025	★ ★		Talkoot järjestettiin myös vuonna 2024 ja niitä järjestetään vuosittain. Kunta osallistui toista vuotta peräkkäin valtakunnalliseen <i>Miljoona roskapussia</i> -kampanjaan.
Järjestää toistuvia suurkirppisiä.	Toteutettujen suurkirppisten määrä	2022–2025	★ ★		Vuonna 2024 järjestettiin takakonttikirppis Alavetelin koululla.
Vuosittainen vähennys tulosteiden määrässä.	Tulosteiden määrän vähennys prosenteissa vuosittain	2022–2030	★ ★		Tulostusten määrä väheni dramaattisesti, peräti 50 % (kopiointikustannusten mukaan).

Hankitaan yleisiä sähköpyöriä lainaukseen/vuokraukseen.	Ostettujen sähköpyörien määrä	2023–2030	☆☆☆		Sähköpyörien ilmainen lainaus jatkuu. Aasukat pyöräilivät keskimäärin 59,17 km per laina. Hankkeen päättyttyä hankittiin kolme sähköpyörää jatkolainaukseen.
Tehdään suunnitelma sähköpyörien kestäväälle lainaukselle ja kuntalaisille sekä henkilöstölle annetaan mahdollisuus lainata sähköpyöriä maksutta.	Suunnitelma tehty: kyllä/ei ja lainauksien määrä	2024–2026	☆☆☆		<i>Pirteästi pyöräillen</i> -hankkeen yhteydessä laadittiin pitkän aikavälin suunnitelma sähköpyörien lainauksesta, joka on hyväksytty elämälaatujaostossa.
Ostetaan sähköä tuottava pyörä, jotta lisätään tietoa energiankäytöstä.	Ostettujen pyörien määrä	2023–2030	☆☆		Sopivaa pyörää ei ole vielä löydetty.

3.1.3 Kirjasto

Kirjaston toiminta on ilmastotietoista jo itsessään: annetaan mahdollisuus lainata kirjoja sen sijaan, että ostetaan omia, sama kirja voidaan lukea useamman kerran eri henkilöiden toimesta. Kestävä kehitys on kirjaston toiminnan ydin: esimerkiksi kirjoja ei pääsääntöisesti muoviteta kunnan kirjastoissa.

Pääkirjasto sijaitsee Kruunupyyn keskustassa ja sivukirjastot sijaitsevat Alavetelissä ja Teerijärvellä. Myös kirjastoauto toimii liikkuvana kirjastona ja käy säännöllisesti alueilla, jotka sijaitsevat kaukana pääkirjastosta ja sivukirjastoista. Kirjastoauto toimii korvaamattomana yhteyslinkkinä kunnan kolmen kirjaston välillä sen kuljettaessa viikoittain suuren määrän kirjalaatikoita kirjastojen välillä.

Tavoite	Mittari	Toteutus	Arvioitu vaikutus	Vuoden 2024 toimenpiteiden seuranta	
Kirjastoautoa markkinoidaan organisaation sisällä pienempien tavaroiden kuljetusvaihtoehtona eri kunnanosiin.	Markkinointi tehty: kyllä/ei	2022	★		Toteutettu ja jatketaan markkinointia.
Kestävän kehityksen – tapahtuma järjestetään joka kolmas vuosi kirjastoissa kaikille 3–5 –vuotiaille varhaiskasvatuksessa.	Tapahtuma järjestetty: kyllä/ei	2023, 2026, 2029	★ ★		Vuonna 2023 järjestettiin kestävyystapahtuma kaikille 3–5-vuotiaille, ja se järjestetään uudelleen vuonna 2026
Kestävän kehityksen – viikon aikana järjestetään vuosittain yhteinen kestävän kehityksen – tapahtuma yhdessä kansalaisopiston kanssa.	Tapahtuma järjestetty: kyllä/ei	2022–2030	★ ★ ★		Luennon <i>Rensa i röran</i> järjestettiin yhteistyössä kansalaisopiston kanssa.
Vuodelle 2025 lisätyt tavoitteet:					
Työkalujen ja esineiden lainausta mainostetaan kiertotalouden edistämiseksi.	Toteutettujen markkinointitoimenpiteiden määrä	2025–	★	Ei ole vuoden 2024 tavoite	

3.1.4 Kansalaisopisto

Kruunupyyn kansalaisopisto on Kruunupyyn kunnan opisto ja toimii kaikissa kolmessa kunnanosassa. Toimintaa hallinnoi Kvarnen kuntayhtymä ja kansalaisopiston toimisto on Kruunupyyn kansanopistolla.

Kansalaisopisto järjestää kursseja ympäri kuntaa ja pyrkii järjestämään kursseja eri kylissä, jottei kurssille osallistuvien tarvitse ajaa pitkiä matkoja kursseille. Kestävän kehityksen ajatus on toiminnassa keskeistä: käytännön kursseilla uudelleen käytetään materiaaleja, esim. vanhoista farkuista valmistetaan mattoja ja vanhat huonekalut saavat uuden elämän restauroinnin kautta. Opinto-opas painetaan ympäristöystävälliselle paperille.

Tavoite	Mittari	Toteutus	Arvioitu vaikutus	Vuoden 2024 toimenpiteiden seuranta	
Kestävän kehityksen -viikon aikana järjestetään vuosittain yhteinen kestävän kehityksen -tapahtuma kirjaston kanssa.	Tapahtuma järjestetty: kyllä/ei	2022–2030	☆☆☆		Kestävä kehityksen -viikon aikana järjestettiin luentoja kestävästä kehityksestä ja kodin siivouksesta sekä <i>Care & Repair Café</i> .
Järjestetään etäkursseja, jotta osallistujat voivat osallistua kursseille kotoa.	Etäkursseja järjestetty: kyllä/ei	2022–2030	☆☆☆		Toteutettiin etäkurssi.
Järjestetään vuosittain kursseja kiertotaloudesta ja kestävästä kehityksestä.	Kursseja järjestetty: kyllä/ei	2022–2030	☆☆☆		Järjestettiin ja toteutettiin kolme luentoja.
Sähköinen allekirjoitus otetaan käyttöön vähentääkseen tulosteita.	Sähköinen allekirjoitus käytössä: kyllä/ei	2030	☆☆		Tavoite saavutettiin jo vuonna 2023, kun kansalaisopisto otti käyttöön sähköisen allekirjoituksen.

3.1.5 Taloustoimisto

Taloustoimisto hoitaa kunnan taloutta koskevat tehtävät. Nämä käsittävät muun muassa tilinpäätöksen laatimisen ja tilastot sekä palkanmaksun. Taloudellinen kestävyys on keskeinen teema taloustoimiston toiminnassa.

Tavoite	Mittari	Toteutus	Arvioitu vaikutus	Vuoden 2024 toimenpiteiden seuranta	
Uusi palkka- ja HR-järjestelmä otetaan käyttöön paperimäärän vähentämiseksi (esim. matkalaskut ja poissaolojen hakemukset).	Ohjelma käytössä: kyllä/ei	2023	☆☆☆		Matkalaskut ja poissaolojen hakemukset digitalisoitiin <i>Unit 4:än</i> . Myös työaika-seuranta digitalisoitiin <i>OnTime</i> -palveluun. HR-järjestelmä otettiin kokonaisuudessaan käyttöön vuonna 2024. Lisäksi otettiin käyttöön sähköinen sopimusten allekirjoituspalvelu.
Ikälisä- ja kokemuslisän hakemukset digitalisoidaan. Niin myös työntekijäkeskustelujen ja tehtäväkuvausten dokumentointi.	Käyttöön otettujen uusien moduulien määrä järjestelmässä	2024	☆☆		Ikälisä- ja kokemuslisän hakemukset, työntekijäkeskustelut ja tehtäväkuvaukset sekä eläke- ja irtisanomislomakkeet digitalisoitiin vuonna 2024
Laskutuslisä otetaan käyttöön toistuviin paperilaskuihin	Lisä otettu käyttöön: kyllä/ei	2024	☆☆		Tavoitetta ei voitu toteuttaa, koska Unit4-palvelussa ei ole toimintoa laskutuslisien automaattiseksi sisällyttämiseksi. Laskutuslisien manuaalinen sisällyttäminen arvioidaan olevan niin aikaa vievä prosessi, että tavoite hylätään.
Vuosittainen kampanja mahdollisuudesta vaihtaa e-laskuun.	Toteutettu kampanja: kyllä/ei	2022–2025	☆☆		Laskuissa asiakkaita kehoitetaan vaihtamaan e-laskuun. Tietoa menettelystä löytyy verkkosivuilta. E-laskukampanja järjestettiin varhaiskasvatuksessa vuonna 2023, mutta ei vuonna 2024.

Ilmastostrategian toimenpiteet otetaan kunnan talousarvioon ja seurantaan tilinpäätöksessä.	Ilmastostrategia mainitaan talousarvioissa ja tilinpäätöksessä: kyllä/ei	2023–2025	☆☆		Vuoden 2024 budjetissa viitataan ilmastostrategiaan useissa eri tavoitteissa. Vuoden 2023 tilinpäätökseen sisältyy luku, joka keskittyy ilmastostrategian pohjalta toteutettuihin ilmastotoimiin.
---	--	-----------	----	---	---

3.2 Sivistyssektori

Kruunupyyn kunnan sivistyssektori työskentelee tietoisesti kestävän koulutuksen puolesta. Ilmastovaatimusten saavuttamiseksi on otettu esille neljä painopistealuetta, jotka on tietoisesti nostettu esille kunnan kaikissa kouluissa, esikouluissa ja päiväkodeissa.

Nämä neljä painopistealuetta tarkoittavat panostusta seuraaviin asioihin:

1. ATK-laitteet
2. Ulkopedagoginen toiminta
3. Kestävät kuljetukset
4. Kestävä työskentelytapa henkilöstölle, lapsille ja opiskelijoille.

Tavoite	Mittari	Toteutus	Arvioitu vaikutus	Vuoden 2024 toimenpiteiden seuranta
Kunnassa tehdään paikallinen opetus-suunnitelma Eco-Schools -ohjelmaan. Eco-Schools on maailmanlaajuinen ohjelma, joka työskentelee kestävien koulujen puolesta.	Toteutettu: kyllä/ei	2022–2024	☆☆☆	 Opetussuunnitelmaa ei ole tehty. Sen sijaan on tehty perusopetukselle ja lukiolle kestävyysosaamisen opetuspolku valtiollisesti rahoitetun, alueellisen <i>Vihreä polku ja Vihreä matka</i> -hankkeen puitteissa. Tämä toimenpide ylittää asetetun tavoitteen, jonka johdosta sitä ei tarvitse enää saavuttaa.

Kestävän kehityksen oppimispolku peruskouluille ja lukiolle hyväksytään ja toteutetaan lisänä opetussuunnitelmaan.	Oppimispolku hyväksytty: kyllä/ei	2024			Oppimispolku hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 24.4.2024 ja otettiin käyttöön kunnassa 1.8.2024 alkaen.
<i>Päikky Admin</i> -palvelu, joka mahdollistaa digitaalisia päätöksiä varhaiskasvatuksen hakemuksissa, otetaan käyttöön.	Palvelu käytössä: kyllä/ei	2024			<i>Päikky Admin</i> -palvelu otettiin käyttöön 1.3.2024
Kierrätetään leluja, pelejä ja palapelejä varhaiskasvatuksen eri yksiköiden välillä, jotta edistämme kiertotaloutta.	Kierrätetyt lelut: kyllä/ei	2022–2025			Kiertävä henkilöstö hoitaa jatkuvasti.
Järjestetään vuosittain pyöräilykampanja kunnan työntekijöille, kuntalaisille ja koululaisille yhdessä vapaa-aikatoimiston kanssa kannustamaan kestävämpään kuljetusmuotoon.	Toteutettujen kampanjoiden määrä	2022–2025			<i>Pirteästi pyöräillen</i> -hankkeen puitteissa, joka on kunnan suursatsaus pyöräilyn edistämiseksi, on järjestetty pyöräily-kampanjoita kuntalaisille ja henkilöstölle <i>Kilometrikisan</i> kautta. Pyöräilyaiheinen standup-luento pidettiin luokille 7–9. Lisäksi on järjestetty koulukohtaisia kampanjoita.
Kunnan opettajat hankkivat uutta tietoa ja opetustapoja osallistumalla ilmastoa koskeviin jatkokoulutuksiin.	Toteutettujen jatkokoulutusten määrä	2022–2025			Helmikuussa 2024 rehtorit osallistuivat ilmastoseminaariin Kalajoella. Huhtikuussa kaikki opettajat osallistuivat Sursikin koulun kestävän kehityksen festivaaliin, jossa pidettiin monenlaisia työpajoja.

Järjestetään vuosittain toistuvia teema-kokonaisuuksia lapsille ja oppilaille kestävästä kehityksestä ja luonnon monimuotoisuudesta, esim. kuinka tärkeää on säästää paperia, vettä ja ympäristöä. Kokonaisuudet käsittävät esimerkiksi hyönteishotellien ja linnunpönttöjen valmistusta.	Vuosittainen selvitys siitä kuinka teema on tukenut oppilaiden uutta tietämystä.	2022–2025			Kestävä kehitys on luonnollinen osa kunnan pedagogiikkaa. Varhaiskasvatuksessa ja esikoulussa on käytetty uudelleen monenlaisia materiaaleja, leluja ja huonekaluja, on ostettu kirpputoreilta ja kirjoja on lainattu ja vaihdettu yksiköissä. Kouluissa toteutetaan ahkerasti <i>Vihreää polkua ja vihreää matkaa</i> , ja vuoden aikana on ollut muun muassa roskienkeräysteemoja, puunhalausviikkoja, lähiruokaa ja ilmastokasvatust keskusteluja. Lukiossa on huomioitu <i>Färdplanen för en hållbar vardag och fritid</i> , ja siellä on tarjottu korkea-koulukurssi ilmasto- ja kestävyyskasvatuksesta.
Yksi oppitunti ympäristökasvatuksessa vuosittain 3-, 6- ja 9-luokkalaisille Ekoroskin kanssa muun ympäristökasvatuksen lisäksi.	Luokka 3 osallistunut: kyllä/ei, luokka 6 osallistunut: kyllä/ei, luokka 9 osallistunut: kyllä/ei	2023–2025			Keskuskoulun 4. luokka vieraili Kruunupyyn hyötykäyttöasemalla ja 3. luokka osallistui Agenttiseikkailuun. Alavetelin ja Teerijärven koulujen 4. luokat sekä lukion ympäristöraati vierailivat Ekoroskissa. Ekoroskin tiedottaja vieraili Ådalenin koulussa ja lukiossa ja piti luennon.

Hankitaan Vihreä lippu -sertifikaatti kunnan kaikille kouluille. Sertifioinnin vaatimuksena on, että koulu toiminnassaan käsittelee ilmastokysymyksiä pitkäjänteisestä ja tulossuuntautuneesta näkökulmasta.	Koulujen määrä, joilla on vihreä lippu	2022–2027			Kaikilla kunnan peruskouluilla on Vihreä lippu.
Nostetaan koulu-kuljetusten toimittajien vaatimuksia hankintavaiheessa (esim. korkeammat euro-standardit ja sähkökäyttöiset ajoneuvot).	Korkeammat ympäristövaatimukset: kyllä/ei	2027		Ei ole vuoden 2024 tavoite	
Oppilaita kannustetaan kampanjoiden kautta kävelemään kouluun ja koulusta tai pyöräilemään sen sijaan, että käyttäisi linja-autoa tai taksia.	Kampanjoita toteutettu: kyllä/ei	2022–2030			Koulukohtaisia pyöräilykampanjoita on järjestetty. Lisäksi Ådalenin koulu osallistui pyöräilyaiheiseen standup-luontoon, jonka piti ruotsalainen koomikko ja luennoitsija David Sennerstrand.
Sovelletaan ulkopedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa sekä kaikissa esikouluissa ja kouluissa sekä kehitetään oppimispolkua ulkopedagogiikassa.	Varhaiskasvatus osallistuu: kyllä/ei, esi-koulut osallistuvat: kyllä/ei, koulut osallistuvat: kyllä/ei	2022–2030			Kaikki opetuksen asteet (varhaiskasvatuksesta lukioon) osallistuivat ulkopedagogiikkaan. Seurattiin lukuvuosisuunnitelmaa kunnan ulkopedagogiselle toiminnalle. Painopisteenä oli viihtyvyys ulkona.
Investoidaan vähintään yhteen opetusväline-laukulliseen ATK-välineitä vuosittain.	Uusien opetusväline-laukullisten määrä	2023–2030			Vuonna 2024 ostettiin 95 tietokonetta ja 30 iPadia koulutuksen käyttöön.

Vuodelle 2025 lisätyt tavoitteet:				
Earth Hour, Suomen luonnon päivä ja liikenneviikko huomioidaan kouluissa.	Toimenpiteet tehty	2025–	★ ★	Ei ole vuoden 2024 tavoite
Kestävän kehityksen oppimisolun seuranta.	Seuranta tehty: kyllä/ei	2025	★ ★	Ei ole vuoden 2024 tavoite

3.3 Tekninen toimiala

Tekninen toimiala käsittää teknisen toimiston, rakennusvalvonnan ja ympäristötoimiston, joilla kaikilla on läheistä yhteistyötä. Toimiala vastaa kestävän infrastruktuurin ylläpitämisestä kunnassa.

3.3.1 Tekninen toimisto

Tekninen toimisto vastaa kunnan teknisten palveluiden toteuttamisesta. Mm. rakentaminen ja rakennusten, teiden, viheralueiden ja liikuntapaikkojen ylläpitäminen kuuluvat vastuualueeseen. Toimisto vastaa myös maankäytön suunnittelusta sekä valvoo rakentamista kunnassa.

Tekninen toimisto työskentelee ilmastoalanjaljen vähentämiseksi luomalla aktiivisesti energiaa säästäviä ratkaisuja. Olemassa olevien rakennusten tekniset ratkaisut käydään läpi ja parannetaan tai uusitaan. Kaikessa rakentamisessa huomioidaan ympäristöystävälliset ja kestävät ratkaisut. Infrastruktuurin suunnittelu ja luominen pyrkivät parantamaan edellytyksiä kevyelle liikenteelle ja ympäristöystävällisten polttoaineiden käytölle.

Tavoite	Mittari	Toteutus	Arvioitu vaikutus	Vuoden 2024 toimenpiteiden seuranta	
Pyörä korjataan ja otetaan henkilökunnan yhteiseen käyttöön.	Pyörä käytössä: kyllä/ei	2022	★		Viisi uutta polku-pyörää sekä varusteita otettiin käyttöön eri puolilla kuntaa.
Jäteastia muoville otetaan käyttöön suuremmissa julkisissa rakennuksissa.	Jäteastia käytössä: kyllä/ei	2023	★ ★		Muovipakkausten jäteastiat ovat käytössä kaikissa kunnan julkisissa rakennuksissa.

Ulkovalaistuksen sääntely.	Sääntely toteutettu: kyllä/ei	2022	☆☆		Yöllinen sammutus on toteutettu ja jatkuu. Yösammutus on tuonut 25 %:n säästön sähkönkulutukseen vuonna 2024 verrattuna vuoteen 2022.
Tehdään ja otetaan käyttöön pitkäaikainen suunnitelma rakennusten kunnossapidossa.	Pitkäaikainen suunnitelma käytössä: kyllä/ei	2023	☆☆☆		Malli on laadittu ja rakennuksia ollaan ottamassa siihen mukaan.
Lisätään puhallusvillaa vintille sekä Kunnantalon nykyisen eristyksen läpikäynti ja paikkaaminen.	Toimenpiteet toteutettu: kyllä/ei	2023	☆☆		Puhallusvillaa lisättiin ja eristys paikattiin 2023.
Vähentää energiankulutusta 5 %:lla talvella 2022–2023.	Muutos prosenteissa	2023	☆☆☆		Todellinen sähkönkulutus väheni peräti 6,8 % talvella 2022–2023 verrattuna edelliseen talveen.. Toteutettu yösammutus johti osaltaan siihen, että tievalaistuksen sähkönkulutus väheni 16 % ja kiinteistöjen kulutussähkö väheni 3,34 % – lähes pelkästään käyttäytymismallin muutoksella.
Hankitaan pyörämittareita, jotka laskevat ja ilmoittavat ohikulkeville, kuinka moni pyöräilee alueelle.	Sijoitettujen mittareiden määrä.	2024	☆		Mahdollisuus laskea pyöriä liikenteessä on selvitetty. Kunnalla on mittari, joka voidaan mukauttaa pyöräliikenteeseen, mutta määrää ei voida teknisesti ilmoittaa suoraan ohikulkijoille. Mittauksia tehdään vuonna 2025.

Kunnan nykyisen pakettiauton vaihto ympäristöystävälliseen ajoneuvoon.	Toteutunut: kyllä/ei	2024	☆☆		Sähköpakettiauto hankittiin ja otettiin käyttöön.
Ilmanvaihdon säätö kiinteistöissä, jotta vähennetään lämmityskustannuksia ja energiankulutusta.	Rakennusten määrä, jossa säätö on tehty	2022–2025	☆☆		Lattialämmitys on säädetty Solrosenin päiväkodissa. Vuonna 2023 tehtiin säätöjä urheiluhallissa, Kvarnbon päiväkodissa, Solrosenin päiväkodissa sekä Alavetelin koulussa.
Jaetaan vuosittain kestävän kehityksen -palkinto.	Jaettujen palkintojen määrä	2022–2025	☆☆		Ehdotuksia ehdokkaista kerättiin kestävän kehityksen -viikon aikana. (Palkinnon jako kulttuurin ja urheilun illan yhteydessä tammi-kuussa 2025.)
Tiesuunnitelman teko ja kävely- ja pyörätien toteutus Murikan-Backändan välillä.	Suunnitelma tehty: kyllä/ei, toteutettu: kyllä/ei	2022–2028	☆☆☆		Tiesuunnitelmaehdotus on lähetetty Liikennevirastolle vahvistettavaksi. Alikulutien rakentamista koskeva hankehakemus jätettiin keväällä, mutta sitä ei myönnetty.
Bensiinikäyttöiset koneet ja työkalut vaihdetaan akkukäyttöisiin energiankulutuksen vähentämiseksi.	Ostettujen akku-käyttöisten työkalujen/koneiden määrä	2022–2030	☆		Seitsemän eri työkalua korvattiin sähkötyökaluilla vuonna 2024.
Hankitaan aurinkopaneeleja, jotta edistetään puhdasta sähköä sekä vähennetään sähkökustannuksia.	Kokonaisvaikutus asennetuista aurinkopaneeleista	2022–2030	☆☆		Aurinkopaneelit asennettiin urheiluhallin katolle vuonna 2024. Paneelien kokonaisteho on 27,52 kWp. Aurinkopaneeleja on myös Ådalenin koulun veistosalin (37 kWp) ja

					Alavetelin koulun katoilla (10 kWp).
Latausasemien rakentaminen sähkökäyttöisille ajoneuvoille.	Rakennettujen asemien määrä	2022–2030	★ ★		Sähkölataus on rakennettu Ådalenin koulun keittiölle ja Teerijärven hoitokeskukselle Compass Groupin toiminnan vuoksi ja sitä käytetään ruokakuljetuksiin. Sähkölatausasemien rakentamista on valmisteltu Ådalenin koulun pihalle.
Pyöräpysäköinnin kehittäminen.	Rakennettujen katollisten pyöräpaikkojen määrä	2022–2030	★ ★		Kaksi pyöräkatosta rakennettiin Ådalenin koulun ja lukion pihalle vuoden aikana.
Hehkulamput vaihdetaan LED-lamppuihin (sisävalaistus) energiankulutuksen vähentämiseksi.	Vaihdettujen lamppujen määrä	2022–2030	★ ★ ★		Valaisimia on vaihdettu Sandbackan hoitokeskuksessa (20 valaisinta) ja Keskuskoulun pihalla (15 valaisinta). Näiden lisäksi yksittäisiä valaisimia on vaihdettu LED-valoihin, kun vanhat ovat rikkoutuneet.
Hehkulamput vaihdetaan LED-lamppuihin (tievalaistus) energiankulutuksen vähentämiseksi.	Vaihdettujen lamppujen määrä	2022–2030	★ ★ ★		Ranintiellä vaihdettiin 16 valaisinta ja Högnabantiellä 53 valaisinta vuonna 2024. Kolamissa ja Hästbackassa vaihdettiin yhteensä 91 valaisinta vuonna 2023.

Luodaan edellytykset tuulivoimalan perustamiseen.	Rakennettujen tuulivoimailoiden kokonaisvaikutus	2022–2030	☆☆☆		Kunnassa on neljä käynnissä olevaa tuulivoimahanketta: Kvarnbacken on edennyt pisimmälle ja on ehdotusvaiheessa. Markjärvin ja Jolkan OAS:t ovat olleet nähtävillä. Lisäksi suunnittelu on käynnissä Nydala-backenilla.
Luodaan edellytykset aurinkoenergiapuistojen perustamiselle.	Toimenpiteet toteutettu: kyllä/ei	2023–2030	☆☆☆		Kvarnbackenin tuulipuiston yhteyteen suunnitellaan 40 hehtaarin aurinkopuistoa. Teerijärvellä myönnettiin vuonna 2023 poikkeuslupa Farmsolille Teerijärvellä yhteensä 3 hehtaarille. Tietoja on annettu kiinnostuneille yrityksille.
Tiesuunnitelman teko ja kävely- ja pyörätien toteutus valtatie 8:lle välille Kokkola-Kruunupyy-Edsevä.	Suunnitelma tehty: kyllä/ei, toteutettu: kyllä/ei	2023–2030	☆☆☆		Hanke ei ole edennyt vuoden aikana vähäisten tukimahdollisuuksien vuoksi. Yleiskaava valmistui ja käsiteltiin teknisessä ja ympäristölautakunnassa sekä kunnanhallituksessa vuonna 2023.
Vähentää energiankulutusta 10 %:lla verrattuna lähtötilanteeseen 2021 tekemällä rakennuksista energiatehokkaampia.	Muutos prosenteissa	2030	☆☆☆	Ei ole vuoden 2024 tavoite	

Vuodelle 2025 lisätyt tavoitteet:				
Valituilla paikoilla jätetään nurmikat leikkaamatta pölytyksen edistämiseksi. Valitut paikat merkitään kylteillä, jotta asukkaita tiedotetaan ympäristöteosta ja inspiroidaan muita ottamaan esimerkkiä.	Leikkaamattomien nurmikoiden määrä.	2025	★	Ei ole vuoden 2024 tavoite
Koulukuljetusten pysäkkejä parannetaan.	Parannettujen pysäkkien määrä	2025	★	Ei ole vuoden 2024 tavoite
Kunnan sähköauton yhteiskäyttöön otetaan käyttöön sisäinen lainajärjestelmä jakamistalouden edistämiseksi.	Lainajärjestelmä käytössä: kyllä/ei.	2025	★ ★	Ei ole vuoden 2024 tavoite
Suurempi aurinko-energianhanke etenee vuoden aikana.	Toteutetut toimenpiteet.	2025	★ ★	Ei ole vuoden 2024 tavoite
Ensimmäinen osayleiskaava tuulivoimalle hyväksytään.	Suunnitelma hyväksytty: kyllä/ei.	2025	★ ★	Ei ole vuoden 2024 tavoite

3.3.2 Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonta valvoo ja myöntää kunnan rakennuslupia. Ympäristöystävällisen rakentamisen vaatimukset ja kiinnostus kasvavat, ja rakennusvalvonnalla on tärkeä rooli ympäristöystävällisen ja kestäväan rakentamisen edistämässä koko kunnassa. Tärkeä osa tätä on huolehtia, että eri viranomaisten vaatimukset täytetään, esim. energiatehokkuuden vaatimukset.

Tavoite	Mittari	Toteutus	Arvioitu vaikutus	Vuoden 2024 toimenpiteiden seuranta	
Sähköinen rakennuslupaprosessi.	Sähköinen palvelu käytössä: kyllä/ei	2023–2025	☆☆☆		Lupapiste-palvelu on jatkossakin käytössä.
Vuodelle 2025 lisätyt tavoitteet:					
Kampanja toteutetaan rakennuslupien paperihakemusten vähentämiseksi.	Kampanja toteutettu: kyllä/ei.	2025	☆☆	Ei ole vuoden 2024 tavoite	

3.3.3 Ympäristökanslia

Ympäristökansliassa hoidetaan kunnalliselle ympäristöviranomaiselle kuuluvat tehtävät, kuten lupien, ilmoitusten ja lausuntojen käsittely sekä neuvonta, valvonta ym. Tehtävät hoidetaan enimmäkseen konttorityönä, mutta koostuvat myös kenttäkäynneistä ja tarkastuksista. Ympäristöhuolto työskentelee turvatakseen kunnan asukkaille terveellisen, viihtyisän ja edistävän sekä luonnontaloudellisesti kestävä elinympäristön.

Tavoite	Mittari	Toteutus	Arvioutu vaikutus	Vuoden 2024 toimenpiteiden seuranta	
Luoda kampanja luontotyypeistä vapaaehtoistyön edistämiseksi.	Kirjoitettujen sisältöjen määrä	2022	☆		Some-kampanja toteutettiin keväällä 2024.
Tiedotuskampanja haitallisista vieraslajeista pidetään sosiaalisessa mediassa lisätäksemme kansalaisoppia sekä edistääksemme talkoopanostuksia.	Kirjoitettujen sisältöjen määrä	2022–	☆		Järjestettiin tiedotuskampanja PIA-hankkeen yhteydessä.
Kunnan haitallisten vieraslajien kartoitus.	Kartoitus tehty: kyllä/ei	2022–2024	☆		Esiintymisten kartoitus jatkui PIA-hankkeen yhteydessä.

Vesistöjen kunnostus.	Kunnostettujen vesistöjen määrä	2023–2030	★		Hakemuksia ei jätetty, joten kunnostusavustusta ei voitu maksaa. Sen sijaan tekninen ja ympäristölautakunta päätti, että avustusrahat varataan Skalasträsketin kartoitukseen ja kyltitykseen vuonna 2025.
Toimenpiteitä tehdään vuosittain vieraslajien leviämisen estämiseksi ja biodiversiteetin edistämiseksi.	Torjuttujen m ² määrä	2022–2030	★★		PIA-projektin viimeisenä vuonna on torjuttu vieraslajeja 38 paikassa kunnassa. Yhteensä 15 paikkaa on priorisoitu jatkotorjuntaan.
Kukkaniittyjen perustaminen pölyttäjille. Niityillä on infotauluja yleisölle.	Kukkaniittyjen määrä	2023–2030	★★		Niitty valmisteltiin Teerijärven urheilukentän viereen.
Tehdään Metso-sopimus: Metsolla tarkoitetaan erityisten metsien vapaaehtoista suojaa biodiversiteetin edistämiseksi.	Metso-sopimusten pinta-ala	2023–2030	★★		Vuonna 2024 ei tehty toimenpiteitä. Kunnassa on 36 yksityistä, 10-vuotista Metso-projektia, joiden kokonaispinta-ala on 97 ha.
Osallistuminen Helmi-ohjelmaan: Helmi-elinympäristöohjelma vahvistaa luonnon monimuotoisuutta ja auttaa uhanalaisia luontotyyppejä.	Helmi-ohjelmaan sisältyvien kohteiden määrä	2023–2030	★★		Yksityisellä puolella Viita-vesipuro sisältyy Helmi-ohjelmaan. Vuonna 2025 tehdään luontokartoitus Skalasträsketillä ja järven osallistumista Helmi-ohjelmaan selvitetään.
Perustetaan ja hoidetaan luontotyyppejä sekä tiedotetaan näistä yleisölle.	Perustettujen luontotyyppien määrä, kyltitys: kyllä/ei, sosiaalisen median sisältömäärä	2030	★★	Ei ole vuoden 2024 tavoite	

Vuodelle 2025 lisätyt tavoitteet:

Luontokartoitus ja hydrologinen selvitys tehdään Skalasträsketillä Kruunupyyn kunnassa. Lisäksi tehdään muita toimenpiteitä järven tuntemuksen lisäämiseksi ja sen tekemiseksi luonnolliseksi ja saavutettavaksi osaksi kulttuuri- aluetta Torgarella sekä virkistysaluetta vaellusreitin ja hiihtoladun varrella Lillträskille.	Yhteenveto toteutetuista toimenpiteistä.	2025	★ ★	<i>Ei ole vuoden 2024 tavoite</i>
--	--	------	-----	-----------------------------------

4 Ilmastotietoisia toimenpiteitä, joita jo tehdään

Vuosien varrella on tehty paljon hienoja ilmasto- ja kestävyystoimia. Alla on muutamia hyviä toimenpiteitä, jotka on toteutettu.

Yleinen toimiala:

- Kunta on anonut ja osallistuu useampaan seudulliseen ilmastohankkeeseen.
- Kunta osallistuu yhdessä muun Pietarsaaren seudun kanssa kolmen vuoden rahoitukseen 100 % projektityöntekijänä toimivan ilmastokoordinaattorin palkkaamiseksi.
- Kunta on siirtynyt sähköiseen kokoustenhallintaan ja pöytäkirjojen sähköiseen allekirjoittamiseen.
- HR-asiat hoidetaan digitaalisesti ja sopimusten hallintaan käytetään sähköistä allekirjoituspalvelua.
- Ilmastostrategian toimenpiteet otetaan mukaan kunnan budjetteihin ja seurataan tilinpäätöksissä.
- Kunnalla on paperittomia kokouksia.
- Luottamustointen henkilöt käyttävät kimppekyytejä kokouksiin.
- Tarjotaan mahdollisuus etätöihin esihenkilön suostumuksella.
- Kunta tarjoaa pyöräedun työntekijöille. 6 % henkilöstöstä on hyödyntänyt etua.
- Vuoden työmatkapyöräilijä nimetään vuosittain kannustamaan pyöräilyä.
- Vuosittaisia pyöräilykampanjoita järjestetään eri kohderyhmille: Kunta osallistuu myös Kilometrikisaan.
- Kuntaa lainaa maastomallisia sähköpyöriä kuntalaisille.
- Kunnalla on hienot luontopolut ja luontopolkuaktiivien kanssa pidetään vuosittain tapaamisia: Kunta jakaa avustuksia ja kylttejä poluille.
- Roskienkeräystalkoo järjestetään vuosittain nuorisovaltuuston kanssa.
- Kunnalla on kovat vaatimukset ruoka- ja siivoustoimintojen sopimuksille, joita seurataan säännöllisesti: Vaatimuksia asetetaan mm. lähiruoalle, ekologisille tuotteille, kasvispäiville, vastuullisesti tuotetuille elintarvikkeille ja sesonkiruoalle. Lisäksi vaatimukseen kuuluu mm. vaikeasti työllistettävien työllistäminen, osittain fossiilittomat kuljetukset ja ympäristömerkit siivousaineiden käytössä.
- Ruokahävikki mitataan päivittäin ja tiedotusta käytetään hävikin vähentämiseen: Ylijäänyt ruoka myydään ResQ-sovelluksen kautta.

- Kestävän kehityksen -viikko juhlistetaan vuosittain erilaisilla tapahtumilla sekä kunnan sosiaalisessa mediassa: Kansalaisopisto ja kirjasto tekevät yhteistyötä tapahtumien järjestämisessä viikon aikana.
- Urheiluhallille unohtuneet, ehjät ja puhtaat vaatteet, joita ei ole haettu, lahjoitetaan kirppikselle.
- Kunta järjestää kirppiksiä.
- Kuntaan on ostettu käytettyjä, hyväkuntoisia urheiluvälineitä.
- Kirjastoihin ostetaan uusia välineitä lainattavaksi.
- Kirjastoissa ei pääsääntöisesti enää muoviteta kirjoja.
- Kirjastoautoa käytetään sisäisesti kuljettamaan pienempiä tavaroita eri kunnanosiin.
- Kansalaisopisto järjestää etä- ja hybridikursseja sekä kursseja kiertotaloudesta ja kestävästä kehityksestä.
- Vapaa-ajan koordinaattori ja ulkopedagogi ostavat yhteisiä välineitä, joita voi käyttää sekä päivä- että ilta-aikaan.

Sivistyssektori:

- Kaikki kunnan koulut ovat Vihreä Lippu -sertifioituja.
- Perusopetukselle ja lukiolle on tehty kestävyysosaamisen opetuspolku.
- Ulkoluokkahuoneita käytetään kouluissa vuosiluokilla 1–6.
- Ulkopedagogiikkaa käytetään varhaiskasvatuksessa, esikouluissa, kouluissa ja lukiossa.
- Ympäristökasvatuksen oppitunteja pidetään yhteistyössä Ekoroskin kanssa.
- Ruokatilaukset tehdään viikoittain, jotta vältetään ylituotantoa ja ruokahävikkiä.
- Lapsille ja nuorille järjestetään vuosittain toistuvia teemakokonaisuuksia kestävästä kehityksestä ja biologisesta monimuotoisuudesta.
- Järjestetään teemaviikkoja ruokahävikin vähentämiseksi.
- Vuosittain puutöissä rakennetaan linnunpönttöjä.
- Pelejä, leluja ja palapelejä kierrätetään varhaiskasvatuksen eri yksiköiden välillä.
- Kirjanvaihtohyllyjä lastenkirjoilla löytyy varhaiskasvatuksen yksiköistä.
- Materiaalia uudelleen käytetään puutöissä ja käsityöissä.
- Pyöräilykampanjoita järjestetään, jotta saadaan oppilaat pyöräilemään tai kävelemään koululle.
- Ådalenin koululla ja lukiossa on mahdollisuus käyttää lainapyöriä.

- Lukio käyttää lähestulkoon vain sähköisiä opetusvälineitä.

Tekninen toimiala:

- Alavetelin koulu, esikoulu ja kirjasto on rakennettu ilmastoystävällisesti ja niissä on käytössä aurinkopaneelit (10 kWp).
- Aurinkopaneelit ovat käytössä Ådalenin koulun veistosalilla (37 kWp) ja urheiluhallilla (28 kWp), ja kunta investoi vuosittain aurinkopaneeleihin.
- Kunnan julkisissa kiinteistöissä on omat jäteastiat muoville.
- Pyörätie Lentokentäntietä pitkin on valmistunut.
- Kahden uuden pyörätien suunnittelu on käynnissä.
- Rakennetaan uusia katollisia pyöräparkkeja.
- Vuosittain tehdään investointeja LED-lamppuihin sisä- ja tievalaistukseen.
- Kunta suorittaa yösammutusta säästääkseen sähkönkulutuksessa, mikä on tuottanut 4,6 %:n säästön kunnan kokonaiskulutuksessa: Tämä vastaa peräti 16 %:n säästöä kunnan ulkovalaistuksessa.
- Ilmastointia säädellään säännöllisesti kunnan kiinteistöissä lämmityskulujen ja energiankulutuksen vähentämiseksi.
- Ostetaan akkukäyttöisiä työkaluja bensiinikäyttöisten sijaan.
- Vanhan huonekalut lahjoitetaan ja/tai myydään.
- Teknisen henkilöstön työvaatteet korjataan tarvittaessa Ånyo Loppis ja Cafessa.
- Ajoneuvoparkki on uudistettu paremmalle eurostandardille.
- Yleisiä polkupyöriä on hankittu lainattavaksi työntekijöille ja ne on sijoitettu eri puolille kuntaa.
- Vuoden kestävä kehityksen -palkinnon saaja jaetaan vuosittain kestävä kehityksen tekojen kannustamiseksi.
- Vieraslajien torjunta ja esiintymisen selvitys tehdään alueellisessa PIA-hankkeessa: Tiedotuskampanjoita pidetään sosiaalisessa mediassa yhteiskuntatiedon lisäämiseksi vieraslajeista.
- Kaavoituksessa huomioidaan, ettei uusia rakennuksia sijoiteta alueille, joissa on tulvariski.
- Kunta on investoinut Lupapiste-ohjelmaan, joka mahdollistaa sähköisen rakennuslupaprosessin sekä osittaisen digitaalisen arkistoinnin.

5 Vuosikello vuodelle 2024 tavoitteiden seurannalla

Tämä luku sisältää arvioinnin niistä toimenpiteistä, jotka oli suunniteltu kalenterivuodelle 2024. Toimenpiteiden arviointi on tehty alla selitetyin tunnuksin.

= Toteutettu

= Aloitettu/Osittain toteutettu

= Ei aloitettu/Ei toteutettu

Q1: tammikuu–maaliskuu

- Järjestetään henkilöstön kimpakyytikampanja.

Kommentti: Polkupyöräkampanjoita pidettiin kestävän liikkuvuuden edistämiseksi. Standup-luento CYKLA, joka keskittyi kestävään matkustamiseen, järjestettiin kunnan työntekijöille.

- Avustusten jako luontopolkujen ylläpitoon.

- Palvelusvuosi- ja kokemuslisän hakeminen digitalisoidaan.

- Työntekijäkeskustelujen ja tehtäväkuvausten dokumentointi digitalisoidaan.

- Yleiset polkupyörät otetaan käyttöön henkilöstön keskuudessa eri puolilla kuntaa.

Q2: huhtikuu–kesäkuu

- Järjestetään tiedotuskampanjoita vieraslajeista ja luontotyypeistä.

- Yleisiä sähköpyöriä lainataan yleiseen käyttöön.

- Vuoden työmatkapyöräilijä -palkinto jaetaan.

- Pyöräilykampanja järjestetään kunnan henkilöstölle, kuntalaisille ja koulun oppilaille kansallisella pyöräilyviikolla.

- Järjestetään kampanja kannustamaan oppilaita kävelemään tai pyöräilemään koululle ja kotiin sen sijaan, että käyttävät autoa tai taksia/linja-autoa.

- Kukkaniitty valmistellaan ja istutetaan.

Kommentti: Kukkaniitty suunniteltiin ja valmisteltiin. Se istutetaan vuonna 2025.

- Roskienkeräystalko järjestetään yhdessä nuorisovaltuuston kanssa.

- Kartoitus vieraslajien esiintymisestä ja torjunnasta jatkuu.

- Uusien välineiden hankinta kirjastoon ja lainaustilastojen seuranta.

- Pidetään tapaaminen luontopolkuaktiivien kanssa.

Kommentti: Tapaaminen järjestettiin, mutta liian vähän ilmoittautui siihen.

- Asennetaan aurinkopaneeleita 25 000 € arvosta.

- Päikky Admin, joka mahdollistaa digitaalisen päätöksenteon varhaiskasvatuspaikan hakemiseen, otetaan käyttöön.

- Peruskoulun ja lukion kestävän kehityksen oppimispolku hyväksytään.

Q3: heinäkuu–syyskuu

- Yleisten sähköpyörien hankinta lainattavaksi yleisölle.
- Markkinoidaan kirjanvaihtohyllyjä ja -laatikoita.
- Kirjastoautoa markkinoidaan sisäisesti pienempien tavaroiden kuljetukseen eri kunnanosien välillä.
- Järjestetään kampanja mahdollisuudesta vaihtaa e-laskuun.
Kommentti: Kehotus siirtyä e-laskuun sisältyi kaikkiin kunnan lähettämiin paperilaskuihin. Ohjeet löytyvät kunnan verkkosivuilta.
- Laskutuslisä otetaan käyttöön toistuville paperilaskuille.
Kommentti: Ei ole teknisesti mahdollista kunnan laskutusohjelmassa. Tavoite poistetaan siksi.
- Kestävän kehityksen kampanja sosiaalisessa mediassa Kestävän kehityksen viikon aikana.
- Kestävän kehityksen viikko huomioidaan muun muassa tapahtumilla, kilpailuilla tai muulla yleisellä ohjelmalla.
- Kirjasto ja kansalaisopisto järjestävät yhteisen tapahtuman kestävästä kehityksestä Kestävän kehityksen viikolla.
- Järjestetään suurkirppis.
- Osoitetaan sopiva paikka kukkaniitylle, Helmi-ohjelmalle ja/tai Metso-sopimukselle.
Kommentti: Kukkaniitty valmisteltiin Teerijärven urheilukentän viereen. Lisäksi päätettiin, että Skalasträsket Kruunupyyssä kartoitetaan vuonna 2025: Alueelta poistettiin vesakkoa vuonna 2024.
- Investointi 40 000 € katuvalaistuksen päivittämiseksi LED-valoihin.

Q4: lokakuu–joulukuu

- Jaetaan kestävän kehityksen -palkinto.
- Pitkän aikavälin suunnitelman laatiminen rakennusten ylläpidosta saatetaan valmiiksi.
Kommentti: Suunnitelman malli laadittiin vuoden aikana ja tietoja rakennuksista on alettu viedä malliin.

6 Vuosikello vuodelle 2025 asetetuilla tavoitteilla

Uusi vuosikello tulee tehdä siirryttäessä uudelle vuodelle. Vuosikellossa esitellään toimenpiteet, jotka kunnalla on tavoitteena toteuttaa toimintavuoden aikana.

Q1: tammikuu–maaliskuu

- Teerijärven esikoulun ja koulun hankinnassa arvioidaan projektin ilmastovaikutusten minimointia tarjousten valinnassa.
- Hankintadirektiivi päivitetään: Kestävyys sisältyy kunnan hankintojen tavoitteisiin.
- Kimppakyytikampanja järjestetään, esimerkiksi *Commu*-sovelluksen lanseerauksen yhteydessä.
- Kampanja pyöräedun hyödyntämismahdollisuudesta toteutetaan.
- Earth hour huomioidaan kouluissa.

Q2: huhtikuu–kesäkuu

- Hakemus pyörätien alikulun rakentamisen tukemiseksi Murick–Backändantiellä jätetään.
- Ensimmäinen osayleiskaava tuulivoimalle hyväksytään.
- Aurinkopaneelit asennetaan rakennukseen, jossa on korkea energiankulutus.
- Kokous järjestetään vaellusreittiaktiivien kanssa.
- *Vuoden pyöräilijä* valitaan.
- Kunnan uusia pyöräreittejä markkinoidaan.
- Pyöräbarometri otetaan käyttöön pyöräliikenteen mittaamiseksi.
- Lainajärjestelmä otetaan käyttöön kunnan sähköauton yhteiskäyttöön.
- Järjestetään roskienkeräystalko nuorisovaltuuston kanssa.
- Kampanja rakennuslupien paperihakemusten vähentämiseksi toteutetaan.
- Tiedotuskampanja vieraslajeista ja hoitobiotoopeista järjestetään: Vieraslajien torjuntaa kannustetaan ja tuetaan taloudellisesti.
- Teerijärven urheilukentän kukkaniitty istutetaan kotimaisilla ja luonnollisesti esiintyvillä kasveilla.

Q3: heinäkuu–syyskuu

- Luontokartoitus ja hydrologinen selvitys tehdään Skalasträsketillä.
- Kampanja kirjanvaihtomahdollisuuksien markkinoimiseksi toteutetaan sosiaalisessa mediassa.
- Kampanja e-laskuun siirtymisen mahdollisuudesta toteutetaan.
- Suomen luonnon päivä ja liikenneviikko huomioidaan kouluissa.
- Kestävän kehityksen viikkoa juhlistetaan tapahtumilla, kilpailuilla tai muulla ohjelmalla yleisölle.
- Sopivilla nurmikoilla jätetään alueita leikkaamatta ja varustetaan yleisillä infokylteillä.
- Koulukuljetusten pysäkkejä parannetaan pyöräilyn lisäämiseksi.
- Vuoden kestävän kehityksen -palkinnon saajaa varten kerätään nimityksiä.

Q4: lokakuu–joulukuu

- Ilmastotietoisten koulukuljetusten hankintaa valmistellaan.
- Kestävän kehityksen oppimispolun seuranta toteutetaan.

Jatkuva toiminta vuonna 2025

- Pidetään paperittomia kokouksia: Paperillisia esityslistoja/pöytäkirjoja ei lähetetä.
- Jaetaan ilmaisia kylttejä luontopoluille.
- Vähennetään vuosittain tulosteiden määrää.
- Kansalaisopiston järjestämien etä- ja hybridikurssien sekä kiertotalous ja kestävän kehityksen -kurssien seuranta.
- Lelut, pelit ja palapelit kierrätetään varhaiskasvatuksen eri yksiköiden välillä.
- Kunnan opettajat hankkivat uutta tietoa ja uusia opetusmenetelmiä osallistumalla jatkokoulutuksiin ilmastosta.
- Sisäisissä kokouksissa kasvistarjoilu.
- Sähkötyökaluja, instrumentteja ja välineitä lainataan kirjastosta.
- Lapsille ja oppilaille järjestetään teemakokonaisuuksia kestävästä kehityksestä ja luonnon monimuotoisuudesta.
- Järjestetään oppitunteja ympäristökasvatuksessa vuosittain 3-, 6- ja 9-luokkalaisille Ekoroskin kanssa muun ympäristökasvatuksen lisäksi.
- Koululaisvierailuja tehdään paikallisille puhdistamoille, jotta nuoret saavat käsityksen veden kiertokulusta.
- Varhaiskasvatuksessa, esikouluissa ja kouluissa sovelletaan ulkopedagogiikkaa.
- Investoidaan vuosittain vähintään yhteen opetusvälinelaukulliseen ATK-välineitä.
- Sisä- ja ulkovalaistuksen sääntely tehdään säännöllisesti.
- Bensiinikäyttöiset koneet korvataan päivitettäessä akkukäyttöisillä.
- Rakennetaan latausasemia sähköautoille.
- Kirjastoautoa markkinoidaan organisaation sisällä ratkaisuna pienten tavaroiden kuljetukseen eri kunnan osiin.
- Kehitetään pyöräparkkia.
- Hehkulamput korvataan LED-lampuilla, sekä sisällä että ulkona.
- Vesistöjä kunnostetaan säännöllisesti.

7 Toimenpiteiden seuranta ja arviointi

Toimenpiteitä seurataan vähintään kerran vuodessa ja lisätään tähän suunnitelmaan. Seurannan yhteydessä tehdään yleinen suunnitelman arviointi, erityisesti toimenpiteistä.

Vuosittaisen selonteon tarkoituksena on osoittaa kehitystä, joka saadaan aikaan yksittäisten toimenpiteiden tavoitteiden täyttymisellä. Nostamalla esille asioita, joita jo teemme, toivomme voivamme kannustaa lisäkehitykseen.

